

PATVIRTINTA

Mykolo Romerio teisės
mokyklos
Baudžiamosios teisės ir proceso
instituto 2019 m. gegužės 23 d.
posėdyje
Protokolo Nr. 1BTPI-5

**MYKOLO ROMERIO TEISĖS
MOKYKLOS
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR PROCESO INSTITUTO**

**BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖ
STUDIJŲ DALYKO
PROGRAMA**

Studijų dalyko kodas **BPK 80**
Studijų dalyko tipas - **privalomas**

**TEISĖS KRYPTIES (PAPILDOMOS STUDIJOS) STUDIJŲ
PROGRAMA**

Dėstymo būdas – **paskaitos ir
seminarai**
Studijų kalba – **lietuvių**

ĮVADAS

Tai privalomas studijų dalykas. Kurso apimtis – 6 kreditai.

Baudžiamojo proceso teisės programos tikslas – supažindinti studentus su baudžiamojo proceso esme, su pagrindiniais teisės norminiais aktais, reguliuojančiais baudžiamąjį procesą; sukurti prielaidas studentams savarankiškai gilinti žinias baudžiamojo proceso srityje, analizuoti atskirus praktinius ir teorinius šios teisės šakos klausimus.

Studijų metu turi būti ugdomos tikslaus ir taisyklingo teisinių sąvokų vartojimo įgūdžiai, gebėjimai pažinti ir analizuoti pagrindinių baudžiamojo proceso teisės institutų turinį.

Baigęs mokymosi procesą studentas turi suvokti ir gebėti apibūdinti baudžiamojo proceso esmę ir paskirtį, pagrindinius baudžiamojo proceso principus, baudžiamajame procese dalyvaujančių asmenų teisinę padėtį, pagrindinius įrodinėjimo proceso aspektus, išanalizuoti baudžiamojo proceso stadijų sistemą bei atskiras baudžiamojo proceso stadijas, taip pat asmenų teisių apsaugos pagrindus baudžiamajame procese, išnagrinėti kai kuriuos baudžiamojo proceso ypatumus tiriant ir nagrinėjant atskirų kategorijų bylas.

Šis studijų dalykas dėstomas lietuvių kalba.

Studijų dalyko „Baudžiamojo proceso teisė“ rezultatų vertinimas.

Vertinimui naudojama dešimtbalė kriterinė vertinimo sistema. Egzamino įvertinimas sudaro 50 proc., tarpinių atsiskaitymų įvertinimai taip pat 50 proc. galutinio įvertinimo pažymio.

VERTINIMO STRATEGIJA

Vertinimo būdas	Lyginamasis svoris procentais	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Užduočių atlikimas seminarų metu	50 proc.	Dalyko studijų metu	<p>Vertinimo kriterijai (alternatyvūs): aktyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, teikia kritinių pastabų, atlieka nurodytas užduotis.</p> <p>Vertinama dešimtbale sistema (0-10). Išimtiniais atvejais, Baudžiamosios teisės ir proceso instituto sprendimu, ši vertinimo strategijos dalis gali būti keičiama alternatyviomis užduotimis.</p>
Egzaminas	50 proc.	Egzaminų sesijos metu	<p>Egzaminas laikomas raštu, sudaro dvi užduotys iš viso Baudžiamojo proceso teisės kurso (bendroji ir specialioji dalys).</p> <p>Pirmoji užduotis – teorinė (atviras klausimas ar testas, kurį gali sudaryti atvirojo ir (ar) uždarojo tipo klausimai). Vertinama taškais nuo 0 iki 10.</p> <p>Antroji užduotis - pateiktos situacijos analizė ir argumentavimas. Atsakymas įvertinamas taškais nuo 0 iki 10.</p> <p>Nurodytų užduočių taškai sumuojami. Egzamino raštu galutinis įvertinimas balais:</p> <p>19-20 taškų: 10 balų (puikiai); 17-18 taškų: 9 balai (labai gerai); 15-16 taškų: 8 balai (gerai); 13-14 taškų: 7 balai (vidutiniškai); 11-12 taškų: 6 balai (patenkinamai); 9-10 taškų: 5 balai (silpnai); 7-8 taškai: 4 balai (nepatenkinamai); 5-6 taškai: 3 balai (blogai); 3-4 taškai: 2 balai (labai blogai); 0-2 taškai: 1 balas (visiškai blogai).</p> <p>Galutinis įvertinimas. Sumuojami visi surinkti balai: Užduočių atlikimas seminarų metu (50%) + Egzaminas (50%).</p>

DALYKO TEMOS IR KLAUSIMAI

BENDROJIS DALIS

1 tema. Baudžiamojo proceso esmė ir paskirtis

Baudžiamojo proceso samprata. Baudžiamojo proceso paskirtis. Baudžiamojo proceso stadijų sistema. Baudžiamojo proceso teisė. Procesinė forma. Procesiniai santykiai ir jų subjektai. Procesinės garantijos ir jų reikšmė. Procesinės funkcijos baudžiamajame procese. Baudžiamojo proceso mokslas. Baudžiamojo proceso teisės mokslo dalykas ir metodai.

2 tema. Baudžiamojo proceso šaltiniai

Tarptautiniai ir Lietuvos teisės aktai, susiję su baudžiamuoju procesu. Lietuvos Respublikos Konstitucijos reikšmė baudžiamajam procesui. Europos Sąjungos teisinių aktų ir tarptautinių sutarčių reikšmė baudžiamojo proceso teisei. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, jo struktūra. Kiti baudžiamajam procesui reikšmingi įstatymai. Konstitucinio Teismo nutarimai. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, Generalinio prokuroro įsakymų bei kitų poįstatyminių aktų reikšmė. Tarptautinių teismų sprendimų bei Lietuvos teismų sprendimų vieta baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje. Baudžiamojo proceso normų samprata. Baudžiamojo proceso normų klasifikacijos, jų reikšmė. Proceso normų struktūra. Baudžiamojo proceso įstatymo galiojimo laikas ir teritorija. Baudžiamojo proceso įstatymo galiojimas asmenims.

3 tema. Baudžiamojo proceso principai

Baudžiamojo proceso principo samprata ir reikšmė. Baudžiamojo proceso principų sistema. Pagrindinės principų klasifikacijos ir jų reikšmė. Atskirų baudžiamojo proceso principų turinys. Teisė į teisminę gynybą, nekaltumo prezumpcija, proceso teisingumas (sąžiningumas), proporcingumas, rungimosi principas, proceso viešumas, teisė į gynybą, proceso kalba ir kiti baudžiamojo proceso teisės principai.

4 tema. Baudžiamojo proceso dalyviai

Proceso dalyvių samprata ir klasifikavimas. Teismo sudėtis. Teismo įgaliojimai, jų išskirtinumas. Ikiteisminio tyrimo teisėjo įgaliojimai. Prokuroro procesinė padėtis skirtingose baudžiamojo proceso stadijose. Ikiteisminio tyrimo įstaigos, jų vadovai ir ikiteisminio tyrimo pareigūnai. Jų įgaliojimai. Įtariamasis. Samprata ir procesinė padėtis. Kaltinamasis. Samprata ir procesinė padėtis. Jų atstovai. Nukentėjusysis. Samprata ir procesinė padėtis. Nukentėjusiojo atstovas. Civilinis ieškovas. Civilinio ieškovo procesinė padėtis. Civilinis atsakovas. Procesinė civilinio atsakovo padėtis. Jų atstovai. Liudytojai. Samprata ir procesinė padėtis. Liudytojų imunitetai. Samprata bei klasifikacija. Aplinkybės, dėl kurių asmenys negali būti apklausti liudytojais. Asmenys, kurie tik jiems sutikus gali būti apklausti liudytojais. Ekspertas ir specialistas. Samprata ir procesinė padėtis.

5 tema. Baudžiamojo proceso dalyvių teisių užtikrinimas

Gynybos samprata. Gynėjas. Gynėjo teisės ir pareigos. Gynėjo kvietimas ir paskyrimas. Būtinasis gynėjo dalyvavimas. Gynėjo atsisakymas. Atstovavimo samprata. Atstovavimo rūšys. Atstovai pagal įstatymą. Atstovai pagal įgaliojimą. Jų teisės ir pareigos. Nušalinimo samprata. Nušalinimo teisė. Nušalinimo pagrindai. Apskundimas ikiteisminio tyrimo metu. Ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro veiksmų ir nutarimų apskundimas. Skundų nagrinėjimo tvarka. Ikiteisminio tyrimo teisėjo veiksmų ir nutarčių apskundimas. Skundų nagrinėjimo tvarka. Žemesniųjų teismų nutarčių apskundimas aukštesniems teismams ir skundų nagrinėjimas. Civilinis ieškinys baudžiamajame procese. Civilinio ieškinio pareiškimo baudžiamojoje byloje pagrindai ir tvarka. Žalos atlyginimas, kai civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje nepareikštas. Žalos kompensavimas.

6 tema. Proceso dokumentai, proceso terminai, proceso išlaidos

Proceso dokumentų samprata ir reikšmė. Proceso dokumentų klasifikacija. Proceso terminų samprata ir reikšmė. Terminų klasifikacijos ir jų reikšmė. Terminų skaičiavimo taisyklės. Praleisto termino atnaujinimo procesinė tvarka. Proceso išlaidos. Samprata, rūšys ir jų atlyginimas.

7 tema. Įrodymai baudžiamajame procese

Įrodinėjimo procesas. Įrodymų rinkimas, tikrinimas, vertinimas Įrodymų samprata. Įrodymams keliami reikalavimai. Pagrindinės įrodymų klasifikacijos. Įrodymų rūšys baudžiamajame procese. Liudytojų parodymai. Nukentėjusiojo parodymai. Įtariamojo parodymai. Ekspertizės aktas. Ekspertizės akto įvertinimas. Specialisto išvada. Daiktai, turintys reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti. Samprata ir rūšys. Dokumentai. Samprata ir rūšys. Dokumento

skirtumas nuo dokumento-daikto. Dokumentų patikrinimas. Įrodinėjimo proceso samprata. Įrodinėjimo dalykas ir ribos. Įrodymų pakankamumas. Įrodinėjimo subjektai ir įrodinėjimo pareiga (našta). Įrodinėjimo elementai (etapai). Įrodymų rinkimas. Įrodymų rinkimo būdai. Įrodymų tikrinimas. Įrodymų tikrinimo būdai. Įrodymų vertinimo samprata ir reikšmė.

8 tema. Procesinės prievartos priemonės

Kardomosios priemonės. Procesinės prievartos priemonių samprata. Jų taikymo tikslai ir taikymo ribos. Procesinės prievartos priemonių klasifikacijos ir jų reikšmė Kardomųjų priemonių samprata. Kardomųjų priemonių rūšys. Kardomųjų priemonių skyrimo pagrindai ir tvarka. Suėmimo kaip kardomosios priemonės skyrimo pagrindai ir tvarka. Suėmimo terminai, jų pratęsimo procesinė tvarka. Kitų kardomųjų priemonių: namų arešto, įpareigojimo gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo, užstato, dokumentų paėmimo, įpareigojimo periodiškai registruotis policijos įstaigose, rašytinio pasižadėjimo neišvykti ir kitų – taikymo tvarka. Kardomųjų priemonių skyrimas nepilnamečiams bei kariams. Kardomųjų priemonių panaikinimas arba pakeitimas. Kitos procesinės prievartos priemonės. Bendra charakteristika, taikymo tikslai bei pagrindai.

SPECIALIOJIDALIS

9 tema. Ikiteisminio tyrimo bendrosios nuostatos

Bendrųjų ikiteisminio tyrimo nuostatų samprata ir reikšmė. Ikiteisminio tyrimo subjektai. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas. Viešojo, privataus – viešojo kaltinimo proceso pradėjimo pagrindai, sąlygos ir tvarka. Aplinkybės, darančios ikiteisminį tyrimą negalimą. Atsisakymas pradėti ikiteisminį tyrimą. Jo apskundimo tvarka.

10 tema. Ikiteisminio tyrimo veiksmai. Ikiteisminio tyrimo veiksmų samprata. Ikiteisminio tyrimo veiksmų sistema. Tyrimo veiksmų eigos ir rezultatų fiksavimas. Proceso veiksmų su nukentėjusiais ar liudytojais, kuriems taikomas anonimiškumas, ypatumai. Atskiri ikiteisminio tyrimo veiksmai. Apklausa ikiteisminio tyrimo metu. Akistata. Parodymas atpažinti. Parodymų patikrinimas vietoje. Eksperimentas. Objektų tyrimas ir apžiūra. Ekspertizė. Krata ir poėmis. Kiti ikiteisminio tyrimo veiksmai.

11 tema. Ikiteisminio tyrimo baigimas

Ikiteisminio tyrimo baigimo samprata ir formos. Ikiteisminio tyrimo nutraukimas. Privalomi ir diskreciniai tyrimo nutraukimo pagrindai ir tvarka. Ikiteisminio tyrimo pabaiga kaltinamojo akto surašymu.

12 tema. Bylų procesas pirmosios instancijos teisme

Bylos parengimas nagrinėti teisme. Bendrosios nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme nuostatos. Bylų proceso pirmosios instancijos teisme samprata. Bylų proceso pirmosios instancijos teisme struktūra: bylos parengimas nagrinėti teisme ir bylos nagrinėjimas teisme. Teisingumo samprata ir rūšys. Teismo sudėtis. Bylos parengimo nagrinėti teisme procesinė tvarka Teisminio nagrinėjimo stadijos samprata, reikšmė ir uždaviniai. Bendrųjų teisminio nagrinėjimo nuostatų samprata ir reikšmė. Bylos nagrinėjimo teisme ribos. Kaltinimo pakeitimas teisme.

13 tema. Bylos nagrinėjimas teisme

Teisminio nagrinėjimo procedūra. Teisminio nagrinėjimo struktūra. Parengiamoji teisiamojo posėdžio dalis, jos reikšmė. Klausimai, sprendžiami šioje teisiamojo posėdžio dalyje. Įrodymų tyrimas. Samprata ir reikšmė. Įrodymų tyrimo pradžia. Įrodymų tyrimo tvarkos nustatymas. Teismo teisė atlikti bet kokią proceso veiksmą. Prokuroro teisė pateikti papildomus įrodymus. Kaltinamojo apklausa. Liudytojo ir nukentėjusiojo apklausa. Nepilnamečio liudytojo apklausos ypatumai. Proceso dalyvių pirmiau duotų parodymų perskaitymas. Liudytojo ir nukentėjusiojo, kuriems taikomas anonimiškumas, apklausos ypatumai. Specialisto dalyvavimas nagrinėjant bylą teisme ir specialisto apklausa. Ekspertizės skyrimas ir darymas teisme. Eksperto dalyvavimas teisme. Daiktinių įrodymų apžiūra. Dokumentų perskaitymas ir apžiūra. Sutrumpintas įrodymų tyrimas. Įrodymų paskelbimas sutrumpinto jų tyrimo atveju. Įrodymų

tyrimo teisme pabaiga. Baigiamosios kalbos. Jų samprata ir reikšmė. Baigiamųjų kalbų turinys ir tvarka. Kaltinamojo paskutinis žodis.

14 tema. Teismo nuosprendis

Nuosprendžio, kaip teisingumo akto, samprata ir reikšmė. Nuosprendžio teisėtumas, pagrįstumas ir motyvavimas, teisingumas. Nuosprendžių rūšys. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo pagrindai. Nuosprendžio, kuriuo nutraukiama baudžiamoji byla, priėmimo pagrindai. Išteisinamojo nuosprendžio priėmimo pagrindai. Klausimai, teismo išsprendžiami nuosprendyje.

15 tema. Bylų procesas apeliacinės instancijos teisme

Bylų proceso apeliacinės instancijos teisme samprata, reikšmė. Bylų proceso apeliacinės instancijos teisme struktūra: nuosprendžio ar nutarties apskundimas ir bylų apeliacinis nagrinėjimas (apeliacinis procesas). Teismai, nagrinėjantys bylas apeliacine tvarka.

16 tema. Nuosprendžio ir nutarties vykdymas Nuosprendžio ir nutarties vykdymo stadijos esmė ir reikšmė. Teismo nuosprendžio ir nutarties įsiteisėjimas. Pirmosios instancijos teismo nutarties įsiteisėjimas ir jos vykdymas. Įsiteisėjusio nuosprendžio ir nutarties privalomumas. Nevykdytinas nuosprendis. Nuosprendžio vykdymo atidėjimas. Bausmės vykdymo atidėjimas. Nedelstinas paskelbto nuosprendžio vykdymas. Kelių neįvykdytų nuosprendžių vykdymas. Teismo nutarties įsiteisėjimas ir jos vykdymas.

17 tema. Bylų procesas kasacinės instancijos teisme

Bylų proceso kasacinės instancijos teisme samprata ir reikšmė. Bylų proceso kasacinės instancijos teisme struktūra: įsiteisėjusio nuosprendžio ar nutarties apskundimas ir kasacinės bylos nagrinėjimas. Kasacinio proceso skirtumas nuo apeliacinio proceso. Teismai, nagrinėjantys bylas kasacine tvarka. Teisė apskūsti įsiteisėjusį teismo nuosprendį ar nutartį kasacine tvarka. Kasacinis skundas, jo turinys. Apskundimo ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka pagrindai. Kasacinio apskundimo terminai ir tvarka. Kasacinės bylos nagrinėjimas rašytinio proceso tvarka. Atvejai, kai byla nagrinėjama žodinio proceso tvarka.

18 tema. Baudžiamojo proceso ypatumai tiriant ir nagrinėjant kitas atskirų kategorijų bylas

Supaprastinto proceso samprata ir paskirtis. Supaprastinto proceso formos. Teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo procesas. Teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo proceso sąlygos ir pagrindai. Pagreitintas procesas. Pagreitinto proceso teisiniai pagrindai. Bylų dėl juridinių asmenų padarytų nusikalstamų veikų proceso esmė, bendroji charakteristika. Priverčiamųjų medicinos priemonių taikymo proceso esmė, bendroji charakteristika. Bylų proceso kaltinamajam nedalyvaujant esmė, bendroji charakteristika.

PAGRINDINIAI LITERATŪROS ŠALTINIAI

Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www.lrkt.lt/Konstitucija.html>

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktai
www.lrkt.lt

- Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas.
- Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas.

- Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas.
 - Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas.
 - Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 15 d. nutarimas.
 - Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas.
 - Konstitucinio Teismo nutarimas 2006 m. rugsėjo 21 d.
 - Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas.
 - Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarimas.
 - Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas
- IR KT.

LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSAS (AKTUALI REDAKCIJA)

<https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/WcXvuwktKf>

TEISMŲ PRAKTIKA

<http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika.html>

Teismų praktikos apžvalgos

<http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika/teismu-praktikos-apzvalgos/audziamuju-byly-apzvalgos.html>

BAUDŽIAMASIS PROCESAS

Baudžiamojo proceso paskirtis ir pagrindinės taisyklės

2017 m. balandžio 6 d. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso normų, nustatančių įtariamojo ir kaltinamojo teises, taikymo apžvalga (II) (Teismų praktika 46)*

2016 m. gruodžio 15 d. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso normų, nustatančių įtariamojo ir kaltinamojo teises, taikymo apžvalga (I) (Teismų praktika 45)*

2010 m. birželio 7 d. *Baudžiamojo proceso kodekso normų, nustatančių aplinkybes, dėl kurių baudžiamasis procesas negalimas, taikymo teismų praktikoje apžvalga (Teismų praktika 33)*

Įrodymai

2007 m. birželio 28 d. *Baudžiamojo proceso kodekso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga (Teismų praktika 27)*

Nusikalstama	veika	padarytos	žalos	atlyginimas
2008 m. liepos 3 d. <i>Teisės normų, reguliuojančių nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą, taikymo baudžiamosiose bylose apžvalga (Teismų praktika 29)</i>				

Procesinės prievartos priemonės

2015 m. birželio 25 d. *Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, jos fiksavimo ir kaupimo (Baudžiamojo proceso kodekso 154 straipsnis, Kriminalinės žvalgybos įstatymo 10 straipsnis) taikymo apžvalga (Teismų praktika 43)*

Bendrosios nagrinėjimo teisme nuostatos

2009 m. birželio 25 d. *Baudžiamojo proceso kodekso normų, nustatančių bylos nagrinėjimo teisme ribas, taikymo teismų praktikoje apžvalga (Teismų praktika 31)*

REKOMENDACIJOS DĖL IKITEISMINIO TYRIMO

<http://www.prokuraturos.lt/lt/pareigunams/aktuali-teisine-informacija/generalinio-prokuroro-rekomendacijos/74>

VADOVĖLIAI, METODINĖS PRIEMONĖS

Baudžiamojo proceso teisė. Bendroji dalis. I knyga. Vadovėlis /
[Rima Ažubalytė, Raimundas Jurka, Jolanta Zajančkauskienė](#); Vilnius, 2016.

- Baudžiamojo proceso teisė : metodinė priemonė / Rima Ažubalytė... [et al.] ; Mykolo Romerio universitetas.Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2014.
- Tyrimo veiksmai baudžiamajame procese : vadovėlis / [P. Ancelis ... [et al.] ; sudarė P. Ancelis ; Mykolo Romerio universitetas.Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2011.
- Specifinės baudžiamojo proceso rūšys : vadovėlis / Rima Ažubalytė, Ramūnas Jurgaitis, Jolanta Zajančkauskienė ; Mykolo Romerio universitetas.Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2011.
- Baudžiamojo proceso teisė : vadovėlis / Gintaras Goda, Marcelis Kazlauskas, Pranas Kuconis.2-oji patais. ir papild. laida.Vilnius : Registrų centras, 2011.
- Baudžiamojo proceso dalyviai : metodinė mokomoji priemonė / Raimundas Jurka, Irma Randakevičienė, Saulius Juzukonis ; mokslinis redaktorius Raimundas Jurka.Vilnius : Industrus, 2009.
- Baudžiamojo proceso principai : metodinė mokomoji priemonė / Raimundas Jurka ... [et al.].Vilnius : Eugrimas, 2009.

Parengė
Prof. dr. Jolanta Zajančkauskienė